

ФОРМИРАНЕ НА ЛИТЕРАТУРНИ УМЕНИЯ И СТИМУЛИРАНЕ НА ТВОРЧЕСКИТЕ ЗАЛОЖБИ У УЧЕНИЦИТЕ ОТ III КЛАС ПРИ ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ВИРТУАЛНА УЧЕБНА СРЕДА

Вероника Рачева

Резюме: В настоящата статия са представени възможностите за формиране на литературни умения и за стимулиране на творческите заложби на третокласниците във виртуална учебна среда, комбинираща асинхронна и синхронна форма на преподаване и учене. Представено е кратко теоретично проучване за спецификите на виртуалните учебни среди и основните аспекти на формирането на литературни умения в начална училищна възраст. За да се анализира поставеният въпрос, през втория срок на учебната 2019/2020 година е проведено изследване с 26 ученици от III клас, които участват в клуб по извънкласно четене, реализиран в дистанционна форма на обучение чрез използването на Google Classroom. Основните изводи от изследването показват, че комбинацията от синхронна и асинхронна виртуална учебна среда има потенциала да подобри литературните умения на третокласниците, да стимулира самостоятелната им работа и творческа изява, да развие дигиталните им компетентности.

Ключови думи: Ключови думи: литературни умения, виртуална класна стая, синхронно виртуално преподаване, начална училищна възраст

DEVELOPING LITERARY SKILLS AND ENHANCING CREATIVE POTENTIAL IN THIRD-GRADE SCHOOLCHILDREN UNDER THE CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING VIA A VIRTUAL SCHOOL ENVIRONMENT

Veronica Racheva

Abstract: The current article presents the available options for the development of literary skills and the enhancement of creative potential of third-grade schoolchildren in a virtual school environment which combines asynchronous and synchronous modes of teaching and learning. It presents a short theoretical research on the specific features of online learning platforms and the main aspects of literary skill development at primary school age.

With a view to the analysis of the research question a survey was conducted during the second term of 2019/2020 school year among 26 third-graders, taking part in an extracurricular reading club that functioned in a distance learning mode via Google Classroom. The main research conclusions show that the combination of a synchronous and an asynchronous virtual learning environment has the capacity to improve third-grade schoolchildren's literary skills, to enhance their independent learning and creative potential as well as to boost their digital competences.

Keywords: literary skills, virtual classroom, synchronous online teaching, primary school age

Формирането на литературните умения на учениците е една от основните цели на обучението по български език и литература, чиито основи се полагат още в началното училище и надхвърлят процеса на озряване. Литературните умения са свързани не само с усъвършенстването на четивната техника, но и с развиването на читателски интереси, самостоятелност и активност у учениците. Постигането на тези цели изправя българското училище пред предизвикателството да отговори на спецификите и потребностите на съвременните деца, които растат в силно динамична, технологична среда. Практиките на четене днес се различават съществено от тези преди 25 години. Използването на технологии променя източниците, от които четем; уменията ни да се адаптираме към бързо променящата се среда; да търсим, разбираме, осмисляме и преценяваме информацията в изобилния ни достъп до нея. Всичко това оказва влияние на начина, по който четем, отношението ни към четенето и времето, което отделяме на книгите. За съвременните деца четенето не е пасивен, а интерактивен процес. За да разберат текста, те трябва да взаимодействат с него и да го „преведат“ през собствения си опит и преживявания.

В настоящата статия се представя потенциалът на виртуалните учебни среди за формиране на литературните умения и стимулиране на творческите заложби на учениците от III клас. За целта в първата част от разработката е предложено кратко теоретично проучване за спецификите на виртуалните учебни среди и основните аспекти на формирането на литературни умения в начална училищна възраст. За да се анализира поставеният въпрос, във втората част на статията са представени методите, етапите, резултатите и изводите от проведено педагогическо изследване, при което дейностите в клуб по извънкласно четене с ученици от III клас са реализирани в дистанционна форма на обучение, чрез използването на асинхронна и синхронна виртуална учебна среда.

ТЕОРЕТИЧНА ПОСТАНОВКА НА ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРОБЛЕМ

Виртуалните учебни среди имат определени специфики и характеристики, които следва да се вземат предвид при реализиране на дистанционно обучение. За да се гарантира качествено преподаване, което отчита уникалните способности, интереси и потребности на учениците, използването на технологиите в образованието следва да бъде в унисон със съвременните педагогически теории (Сап, 2009). Доминираща в световен мащаб теоретико-методологическа платформа на електронното обучение и учене е конструктивизмът с неговите многообразни теоретични разновидности и техните практически въплъщения (Пейчева-Форсайт, 2010).

Конструктивизмът се разглежда в две основни направления – когнитивно и социално. Според когнитивното направление обучаемите активно изследват света около себе си, получавайки обратна връзка за действията си, на база на която правят заключения. Наученото се прилага в нов контекст и се демонстрира по нови начини. Характерна за направлението на социалния конструктивизъм дейност е колаборативната работа. Преподавателят и останалите участници изграят ключова роля в обучението на учащия, като учебните дейности акцентират върху споделянето на опит, екипното решаване на задачи и получаването на обратна връзка за представянето му (Fosnot, 2013). И двете направления на конструктивизма намират широко приложение във виртуалните учебни среди, чиито инструменти са пригодени за представянето на дейностите в разнообразен образователен контекст чрез многообразие от средства (когнитивен конструктивизъм), като са предвидени много възможности за колаборативно учене и работа в групи (социален конструктивизъм).

Виртуалното обучение предполага различно местоположение на обучаемите и обучаващите. По отношение на времето на провеждане обаче виртуалното обучение съществува в две основни форми: синхронна и асинхронна.

При асинхронното виртуално обучение ученикът обогатява своите знания със свой собствен темп, в удобно за него време. Обучителният процес не е обвързан с необходимост от фиксирани времеви интервали, които да регулират последователността на дейностите. Всички налични материали са на разположение в онлайн платформата през целия период на обучението.

Синхронното виртуално обучение се реализира в реално време, във виртуална учебна среда, която позволява учениците и учителят да вземат участие в интерактивни индивидуални или групови обучителни дейности. Обучението се провежда от учител, който преподава в реално време, използвайки средствата на съответната виртуална учебна среда, едно от които е видео и/или аудио конферентна връзка.

Децата в начална училищна възраст следва първо да се адаптират към виртуалните форми на преподаване (което обикновено се случва бързо), да бъдат ръководени при участието им в съвместни дейности онлайн, да използват учебни материали, които отговарят на уменията, възможностите и интересите им (Milton & Garbi, 2000). Асинхронните виртуални учебни среди предполагат самостоятелно учене и висока степен на саморегулация. Основният фокус при тях пада върху когнитивните процеси за сметка на отчитането на потребностите на учащите от подкрепа, принадлежност и взаимодействие (K. Kreijnsa, 2003). Това прави самостоятелното прилагане на асинхронните учебни среди неподходящо за обучение на ученици в начална училищна възраст. От друга страна, синхронните виртуални класни стаи, които предполагат жива видеоконферентна връзка между учителя и учениците, дават възможност за споделяне на различен тип учебно съдържание, реализиране на изгрови подходи и съвместна работа. Тяхното използване в съчетание с асинхронни платформи води до значително подобряване на интерактивността и социализацията като основни белези на конструктивисткия подход, тъй като предлагат редица предимства като сътрудничество, лесно ръководене на взаимодействието, индивидуализация, навременна и конструктивна обратна връзка (Strohmeier, 2011). В синхронните виртуални учебни среди учителят има особено важна роля – да насочва и подкрепя взаимодействието, да подпомогне учениците си да станат независими учащи и да продължат самостоятелно работата по дадена тема в асинхронен формат.

Учениците в III клас имат потребност от непосредствено взаимодействие с учителя и съучениците си, както и от насоки и регулярна обратна връзка. Едновременно с това те вече имат и изградени навици за самостоятелна подготовка. Поради това при реализиране на дистанционно обучение комбинацията от асинхронно и синхронно виртуално преподаване е най-подходяща при 9-10-годишни ученици. Асинхронната учебна среда с адекватни за възрастта електронни ресурси и дейности предоставя на учениците възможност да работят със собствен темп и благоприятства усъвършенстването на уменията им за самостоятелна работа. Синхронната виртуална учебна среда може да им осигури взаимодействие, близко до това в традиционната класна стая, в което да имат непосредствен контакт със своя учител и връстници.

Този формат на дистанционно обучение е особено подходящ за реализирането на извънкласни занимания, които целят да развият литературните умения и творческите заложби на учениците. При тези занимания урочните форми се допълват взаимно с неурочните и предварителната подготовка е неизбежна както за учителите, така

и за учениците (Герджикова, 2018). Учителят следва да организира предварителната самостоятелна работа на учениците, като не само помага в намирането на материали и следи за нейното регулярно изпълнение, но и ги ангажира с мотивираци и интересни задачи – нещо, което успешно може да се реализира дистанционно чрез използването на асинхронна платформа. Неурочните форми имат съществена роля при формирането на литературните умения на учениците и при тях от особено значение е контактът на учителя със семейството. Дистанционната форма на обучение, при която учениците учат от вкъщи, улеснява този процес. При провеждане на извънкласните занятия за развиване на литературните умения и творческите заложби на учениците работата се организира върху поставените за изпълнение самостоятелни задачи, като например учениците да прочетат текстове по дадена тема, да представят преразказ, драматизация, характеристика на литературен герой, илюстрация и пр. Този тип дейности могат да се проведат в синхронната виртуална учебна среда.

Един от основните аспекти на обучението по български език и литература (БЕЛ) е развиването на литературни умения, които са необходимо условие за пълноценната работа с литературен текст. Те включват набор от умения и стратегии, чието формиране започва още от начална училищна възраст. В първи и втори клас усилията на учителите са насочени към ограмотяването на учениците и развиването на тяхната четивна грамотност. Способността за четене е важна предпоставка за ученето по принцип. Липсата или нарушенията в това умение имат значителни последици за придобиването на други необходими знания от учениците в дългосрочен план (Franziska Stutz, 2016).

Четивната грамотност в тесен смисъл се свързва с умениято на индивида да чете и пише в резултат от целенасочено обучение. (Изследване на четивната и математическата готовност на учениците в 6 клас, 2012, стр. 12) Във функционален план четивната грамотност се свързва с уменията на ученика да идентифицира, разбира, тълкува, създава и обменя информация, представена в графичен вид, което е особен фокус в работата по БЕЛ в трети и четвърти клас. Това изисква системна работа, която излиза отвъд тесните рамки на целта учениците да бъдат научени да четат и пишат и да владеят графичните правила на кодиране. Свързано е както със знания, умения и отношения, придобити в резултат на системно формално обучение, така и с практики на неформално учене, които позволяват на ученика да формира собствено мнение и да развива креативността си в личен и обществен план.

В този смисъл можем да обобщим, че формирането на литературните умения в начална училищна възраст се свързва с (Бунева, 2011):

- формирането на грамотността като умение да се извлече информацията от текста;
- разбирането на посланията на текста и формиране на нравствено-естетически норми на поведение и оценка на събития и герои;
- способността да се предаде съдържанието в устна и в писмена форма, като се покаже разбиране за последователността и причинно-следствените връзки на събитията;
- оценяването на спецификата на езика в художествения текст;
- работата по групи, като се формира основата на социалните качества на личността.

Всичко това показва, че съвременното образование следва да се фокусира не толкова върху усвояването на конкретна информация, а върху формирането на умения за мислене: проблемно, критично, аналитично, креативно и др.

Разбирането на текста е динамичен и интерактивен процес, при който читателят трябва да включи едновременно няколко различни умения, за да разбере даден писмен текст. Докато някои от мисловните процеси, които се активизират по време на и след четенето, са напълно автоматизирани, то други изискват прилагането на стратегии за четене, когнитивно усилие и метакогнитивно планиране, наблюдение и регулиране (Pfof, 2011). Сред стратегиите за четене с разбиране са проверка на разбирането, кооперативно учене, използване на графични и семантични организатори като карти на истории, отговаряне на въпроси за прочетеното, съставяне на собствени въпроси за прочетеното, свързване на прочетеното с предходни знания и опит, резюмиране на прочетеното (Kırmızı, 2011). Всички тези стратегии не само могат да се реализират успешно в онлайн формат, но и да бъдат допълнително подкрепени от възможностите, които предлагат инструментите на виртуалните учебни среди.

Проучванията в областта на четивната грамотност, показват позитивната зависимост между вътрешната мотивация и четенето с разбиране (Franziska Stutz E. S., 2016). Важно е учениците да не бъдат принуждавани да четат. Ролята на учителите е да превърнат четенето в привлекателна дейност, като прилагат различни мотивационни похвати и предоставят на учениците дейности, които ще им помагат да се наслаждават на четенето (Kırmızı, 2011). В тази връзка виртуалните учебни среди до голяма степен имат потенциала да осигурят на обучаемите интерактивност и разнообразие от учебни средства и ресурси, като по този начин повишат мотивацията им и съдействат за усъвършенстването на уменията за четене с разбиране в дигитална среда.

Според Държавните образователни изисквания изучаването на български език и литература (БЕЛ) в средното училище цели постигане на

определено равнище на комуникативна компетентност чрез овладяване на знания, умения и отношения, формиращи езиковата, литературната и социокултурната компетентност на учениците (Държавни образователни изисквания за учебно съдържание по Български език и литература). Специфичното образование по литература започва в трети клас. В резултат на обучението по литература в края на началната образователна степен ученикът следва да има изградени умения за общуване с литературна творба и за създаване на изказвания и писмени текстове, както и формирани социокултурни и литературни компетентности.

Според учебната програма по БЕЛ в III клас се допълват и усъвършенстват началните езикови, литературни, комуникативноречеви и социокултурни умения, формирани в предходните две години (Учебна програма по БЕЛ за III клас, 2018–2019). Основните цели на обучението по БЕЛ са свързани с:

- усъвършенстването на уменията за възприемане и осмисляне на кратки по обем и достъпни като съдържание значими произведения;
- обогатяване на знания, умения и отношения, свързани с общочовешки ценности, национална идентичност и общуване в мултикултурна среда;
- усъвършенстване на комуникативноречевите умения за създаване на собствен текст;
- развитие на личностните качества и творческите способности на третокласниците.

МЕТОДИКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Настоящата статия представя педагогическо изследване, чиято цел е да проучи до каква степен осъществяването на извънкласни дейности, насочени към формирането на литературните умения на ученици от III клас и стимулирането на творческите им заложби, може да бъде пълноценно реализирано в дистанционна форма на обучение чрез използването на комбинация от синхронна и асинхронна виртуална учебна среда.

За постигането на поставената цел са реализирани на следните задачи:

- Теоретично проучване за спецификите на виртуалните учебни среди и основните аспекти на формирането на литературни умения в начална училищна възраст.
- Разработване и прилагане в педагогическата практика на цикъл от 4 авторски урока, насочени към формирането на литературни умения и развиването на творческите заложби на ученици от III клас, под формата на извънкласна дейност чрез използването на асинхронна и синхронна виртуална учебна среда.
- Оценка на приложението на цикъла от уроци и влиянието му върху изграждането на компетентностите и уменията на

учениците от III клас.

- Формулиране на изводи от приложението на цикъла уроци в педагогическата практика.

Обект на изследването са ученици от III клас, които участват в клуб по извънкласно четене в дистанционна форма на обучение – общо 26 ученици от III клас на столичното 138 СУЗИЕ „Проф. Васил Златарски“, с класен ръководител Рахили Василаду.

Предмет на изследването е реализирането на включените в програмата на клуба уроци чрез използване на асинхронна и синхронна виртуална учебна среда.

Изследването беше проведено в три последователни етапа – теоретично проучване и разработване на темите, включени в програмата на клуба в онлайн формат; провеждане на дейностите по четирите теми, включени в програмата на клуба, в периода февруари – май 2020 г. чрез използване на асинхронна и синхронна виртуална учебна среда; оценка на резултатите от реализирането на дейностите в клуба.

Оценяването на знанията и уменията на учениците се осъществи чрез различни писмени и устни творчески задачи за самостоятелна индивидуална или групова работа, както и чрез наблюдение от страна на учителя за активното им участие по време на урока. Проследяването на резултатите на всеки ученик се основава на предварително обсъдени с учениците критерии и се извършва чрез словесна оценка.

Цикълът от авторски уроци, разработени от класния ръководител на изследвания клас, включва комбинация от традиционни и интерактивни методи на обучение, урочни и неурочни форми, които подпомагат изграждането на литературните умения на учениците. Уроците се апробираха в дистанционна форма на обучение чрез използването на виртуална среда, комбинираща асинхронна (Google Classroom) и синхронна (Google Meet) форма на преподаване.

Дейностите, включени в него, целят да подпомогнат и допълнят задължителната подготовка по БЕЛ. Техните цели и съдържание кореспондират с тема „Читателска култура“ от Учебната програма по БЕЛ за III клас и по-специално с очакваните резултати учениците да познават произведения, посветени на България, българския народ и българския език (в теми „Литературен вестник“ и „Създаване на учебен ресурс за четене с разбиране в LearningApps), и да дават примери за културното многообразие от самостоятелно прочетени текстове от детски списания, кратки енциклопедии, интернет (във всичките 4 урока). От дейностите за придобиване на ключовите компетентности и междупредметни връзки са заложили учениците да озаглавяват епизодите в развитието на действието в изучавано литературно и фолклорно произведение; да редактират текст чрез замяна с лични

местоимения при гразнеци повторения; да подбират и подреждат информация (компетентности в областта на българския език), както и да илюстрират епизоди от изучавано литературно произведение със средства на различни изкуства; да правят устен и писмен разказ за прочетена книга (културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество).

Цикълът уроци, включени в клуба по извънкласно четене, се състои от общо 4 теми, които имат следните общи цели:

- да се пробуди читателският интерес; да се стимулират самостоятелността и творческата дейност на учениците;
- да се развие критическото мислене у третокласниците чрез придобиването на знания, умения и качества да комуникират и творят;
- да се изградят умения за формулиране и задаване на въпроси;
- учениците да се вълечат в изследователска работа чрез наблюдение, проучване, подбор;
- да се развият уменията за графично оформление на текст и подбор и логическа подредба на изображенията спрямо текста;
- да се развият дигиталните умения на третокласниците и уменията им за четене с разбиране в дигитална среда чрез запознаването и използването на различни електронни ресурси и приложения.

Работата по всяка тема беше с продължителност 3 седмици, по време на които учениците участваха в синхронни виртуални уроци и реализираха самостоятелно дейности на асинхронната платформа. В края на третата седмица от работата по всяка от темите участниците трябваше да предадат създадените от тях творчески продукти, като ги качат в асинхронната платформа, а след това обсъдят резултатите от своята работа по време на синхронна виртуална сесия със своя класен ръководител.

Основните дейности и очаквани резултати за оценка в цикъла от уроци могат да бъдат систематизирани в следната таблица 1:

Таблица 1. Основни дейности в цикъла авторски уроци, включени в клуба по извънкласно четене за формиране на литературни умения и развиване на творческите заложби на учениците от III клас

Тема на урока	Основни дейности	Очаквани резултати
„Литературен вестник на класа“	<ul style="list-style-type: none"> • Създаване на концепция за съдържанието на вестника, озаглавяване на рубриците и разпределение на материалите, включени в тях – синхронна виртуална учебна среда. • Събиране на информация за материалите, включени в рубриците – самостоятелна работа. • Съставяне и обработване на материали (снимки, текст) и качване на същите в асинхронната платформа. • Представяне и обсъждане на събраните материали; определяне на отделните части на вестника в синхронна виртуална учебна среда. • Сглобяване на общото съдържание, оформление и редактиране на финалния вариант на вестника – самостоятелно работа в асинхронната платформа с обратна връзка от страна на класния ръководител. • Финално обсъждане на окончателния вариант на вестника в синхронна виртуална учебна среда. • Споделяне на електронен формат на вестника от класния ръководител на сайта на класа и в социалните мрежи на училището. 	<p>Учениците умеят да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • предават чужд текст последователно със свои думи; • съставят собствен текст по предварително зададени критерии; • оформят графически правилно началото и края на изречение, абзац, текст; • проверяват правописа на думите; • подбират и подреждат логически изображения в съответствие с темата на рубриците.
„Млади журналисти“	<ul style="list-style-type: none"> • Провеждане на онлайн урок в синхронна виртуална учебна среда за разясняване целта, критериите и очакваните резултати от занятието – от учениците се очаква да направят видео интервю със своите родители по предложен набор от въпроси, които могат да допълнят и с въпроси, измислени от тях. 	<p>Учениците умеят да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • създадат предварителна организация за заснемане на видеоклип с телефон или видеокамера като съобразят подходящата среда на провеждането му; • обяснят на родителите си целта на интервюто и вземат тяхното съгласие за участие;

„Млади журналисти“	<ul style="list-style-type: none"> • Качване на насоки за заснемането на интервюто в асинхронната платформа и определяне на краен срок. • Заснемане на самите интервюта и качването им в асинхронната платформа под формата на видео файлове. • Сглобяване на видеофилм с кадри от интервютата и споделянето му на сайта на класа и в социалните мрежи на училището. • Обсъждане на видеофилма и интересните моменти в него с учениците в синхронна виртуална учебна среда. 	<ul style="list-style-type: none"> • формулират и задават разнообразни и адекватни въпроси по предварително обсъдената тема; • изслушват отговора на родителите си и при нужда да задават уточняващ въпрос.
„Среща с писател и създаване на електронна озвучена книжка	<ul style="list-style-type: none"> • Провеждане на онлайн среща в синхронна виртуална учебна среда с детската писателка Зорница Христова – заедно с нея учениците създават приказка на класа и се запознават с елементите на вълшебната приказка. Задачата им е да преразкажат приказката или да създадат своя под формата на озвучена книжка с текст и илюстрации. • Запознаване със стъпките при създаване на озвучена книжка в Bookcreator чрез видео урок, качен в асинхронната платформа. • Създаване на озвучена книжка с приказката на класа или собствена приказка в Bookcreator и споделяне на резултата в асинхронната платформа. • Споделяне на всички книжки на сайта на класа. • Онлайн занятие в синхронната виртуална учебна среда за обсъждане на резултатите. 	<p>Учениците умеят да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • съчиняват устно история по зададена структура; • изграждат последователно епизодите в текста; • използват опорни думи при съставяне на текст; • отделят частите на съчинението – увод, изложение, заключение; • участват активно в дейностите за изграждане на умения за разрешаване на конфликтна ситуация в приказка; • записват създадената приказка или да съчиняват свой собствен текст, следвайки изучената структура; • използват правописен речник за проверка на правописа на думи със съмнителна гласна или съгласна; • набират и оформят графично текста, който ще представят в програмата Bookcreator; • създават или подбират подходящи илюстрации в електронен формат към отделните моменти в текста, който ще представят; • правят аудио запис, в който четат изразително представения от тях текст, за да озвучат приказката си в програмата Bookcreator.

<p>Създаване на учебен ресурс за четене с разбиране в LearningApps</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Провеждане на онлайн занятие в синхронна виртуална учебна среда за разясняване на заданието и критериите към него – учениците трябва да създадат учебен ресурс за четене с разбиране в LearningApps, като изберат вид задание (текст с пропуски, тест с избираем отговор, мрежа от приложения); изберат откъс от текст от читанката и зададат поне 8 адекватни въпроса към подобрения текст. • Самостоятелна работа за създаване на учебен ресурс за четене с разбиране в LearningApps – на всички ученици е предоставен достъп с потребителско име и парола в профила на класа. • Споделяне на създадените от учениците учебни ресурси в асинхронната платформа. Тези от ресурсите, които отговаряха на изискванията, бяха възложени като задачи за изпълнение от целия клас. 	<p>Учениците умеят да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изписват правилно граматически и пунктуационно подобрения от тях текст, както и да го оформят графично в програмата LearningApps; • задават адекватно въпроси към текста, които се отнасят до главния герой, развитието на случката, изучаваните граматически единици, поуката от текста и др.; • отбелязват верните отговори в програмата; • предвиждат обратна връзка в края на заданието; • споделят създадения от тях учебен ресурс в профила на класа в LearningApps.
--	--	---

В резултат от участието на учениците в клуба по извънкласно четене бяха създадени общо 6 броя на вестника на класа, 23 видео интервюта, 21 озвучени книжки в Bookcreator и общо 25 учебни ресурса в LearningApps.

За участието си във всяка от темите учениците получиха оценка с качествен показател. За целта бяха използвани критерии и точкова скала за оценка (0-20 точки, които се преобразуват в оценка отличен, много добър, добър, среден, незадоволителен), формулирани спрямо предварително заложените очаквани резултати. Резултатите могат да бъдат обобщени в следната таблица:

Таблица 2. Резултати на учениците от III клас от участието им в дейностите в клуба по извънкласно четене

Тема на урока	Оценки на учениците от реализирането на дейностите, включени в темата	Средно-аритметична оценка по темата
„Литературен вестник на класа“	Отличен – 81% Много добър – 19%	5,81/6,00
„Млади журналисти“	Отличен – 85% Много добър – 8% Добър – 8%	5,77/6,00
„Среща с писател и създаване на електронна озвучена книжка“	Отличен – 65% Много добър – 23% Добър – 12%	5,54/6,00
„Създаване на учебен ресурс за четене с разбиране в LearningApps“	Отличен – 69% Много добър – 19% Добър – 12%	5,58/6,00

От постигнатите резултати при провеждането на дейностите в клуба по извънкласно четене, насочени към формирането на литературните умения и развиването на творческите заложби на учениците от III клас във виртуална учебна среда, могат да бъдат направени следните общи изводи:

Най-висока средноаритметична оценка учениците имат за постигнатите резултати по тема „Литературен вестник на класа“. Участието им в разработването на вестник на класа предложи различни възможности третокласниците да бъдат стимулирани да формулират адекватно и да изразяват свободно своето мнение по теми, които ги вълнуват. Това им помогна да преодолеят неудобството да споделят своите идеи, да подкрепят мнението си с текстове, които са проучили, което развива критическото им мислене и уменията им за четене с разбиране.

ПЕСЕНТА НА ПТИЧЕТО

Брой 3 | електронен брой | клас „Литературен мисл.“, III в клас | март, 2020 г.

В ТОЗИ БРОЙ:

- Живо и извандредно положение
- COVID-19
- Президието на книга
- Как да носим цветя

Живот в извандредно положение

Здравейте,
Днес е ден от извандредното положение. Много ми е интересно, че не мога да изляза навън, не мога да си играя с приятелите, да отида на спорт, да отида на училище и изляза други неща, които не бива забравяни.

НО НИ СЕ ОТЧАИВАЙТЕ!!
Вие интересни деца, с които може да се забавляваме. Възрастните ни предлагат да прочетем няколко книги, да си научим уроците дистанционно, да изгледим няколко филма. Аз бих ви препоръчала да си изгледате кино вечер или събота/неделя вечер - киното е, гледането или изгледането си заслужава. Да четете гледате филма, да следите патитална филма или да си говорите за книги! Може да любите и най-многого живата вечер е ретро вечерта, в която гледате всички филми и дуприятелите, запяваме песни, играем на игри и правим театър на сцените по сцените.

Скъпите си всички и се забавлявайте! ☺

Екатерина Каландиринова

Историята на доктор Дулитъл

Книгата „Историята на доктор Дулитъл“ е много забавна и интересна. Автор е Хю Лофлинг. Разказва се за един доктор на име доктор Дулитъл Той е добър лекар, който много много на аконити и винаги им помага в нужда. Един майбуците в Абрама боледува от непозната болест. Докторът решава, че ще им помогне и се отправя към джунглиа континент, където го чака много приключения.

Антония Николава

Патиталско царство

В този брой ви препоръчвам да прочетете книгата „Патиталско царство“! Набавя автор е Веселин Рил Босилек. Той е един от най-известните български автори, но за него не бива минава друг път. Книгата е забавна и интересна. Разказва се за баба Цителана и нейния внуц Патитал. Където и да отидат, Патитал винаги намерял дружина. Но тази дружина била само за патиталци и който искал да се присъедини, трябвало да се кръсти пред неговия „проучер“! Разбира се, има създадени филми и аудиозаписи по тази история, но според мен книгата „Патиталско царство“ най-многого ще ви доволва до Патиталци и неговата дружина. А може и да ви научи на някои номера! Като се случат при мен! (От седмично се връщам след петдесет ☺ 17)

Стефан Иванов

Как да носим цветя?

(Може да носим цветя? Това е едно много интересно въпрос.)

1. Необходимо е да подготвим семена, съда за засяването или почва.
2. Семената са покрити с малки пластчета, на които има инструкции за засяване. Съда за засяване може да бъде едно или повече съдове в зависимост от количеството и вида на семената. Винаги съветва запълване с почва подготвена за тази цел.
3. Леко овлажняваме почвата и внимателно я прегрътаваме.
4. Разпределяме семената, като се стремим равномерно да ги положим върху почвата.
5. Винаги ги внимателно с вода и ги оставяме на топло и светло място.

Галина Цолева

Фигура 1. Брой 3 от електронния вестник по тема „Литературен вестник на класа“

На второ място по успех е представянето на третокласниците по тема „Млади журналисти“. Създаването на видео съдържание е дейност, близка до опита и интересите на учениците. Ролята на журналисти, която им беше отредена, допълнително стимулира желанието им за изява. В качените на платформата материали впечатление прави креативността, с която по-голямата част от третокласниците са подхождали към задачата – в повечето интервюта учениците влизат в актьорска роля, улавят родителите си в нестандартна за традиционното интервю ситуация.

Средноаритметичната оценка на създадените от учениците учебни ресурси за четене с разбиране е на трето място. Технологичното създаване на учебни ресурси в LearningApps се оказа лесна и интуитивна задача за третокласниците вероятно поради факта, че имат натрупан опит в решаването на такъв тип интерактивни задания. Това, в което изпитаха трудност, беше да подберат откъс от текст и да зададат подходящи въпроси към него – задача, която би ги затруднила и в традиционна учебна среда. Въпреки това фактът, че създадените от третокласниците учебни ресурси бяха възложени за решаване от техните съученици, от една страна, стимулира колаборативното учене в класа, а от друга – мотивира повече учениците да се включат и да пробват да създадат своя собствена интерактивна задача, отговаряща на предварително заложените критерии. Някои от учениците създадоха повече от един учебен ресурс, използвайки всички предложени им варианти за задания в LearningApps и включвайки различни откъси от текстове. Този тип дейност благоприятства развиването на уменията за четене с разбиране и формулиране на въпроси към съдържанието на даден текст.

Най-ниска средноаритметична оценка участниците в клуба по извънкласно четене са получили по темата „Среща с писател и създаване на електронна озвучена книжка“. Голяма част от озвучените книжки в Bookcreator бяха с авторски текстове и илюстрации на учениците. Повечето от третокласниците бяха решили да използват формулата за създаване на приказка, представена им от детската писателка, за да съчинят собствено съдържание, а не да претворят създадената приказка по време на синхронния виртуален урок. Това, което затрудни най-много учениците, беше графичното оформление на текста, открояването на епизодите в него и подборът на подходящи илюстрации, които да онагледят ключовите моменти в историята. В своята озвучена книжка те могат да наберат съчинения от тях текст, както и да запишат в аудиофайл собствения си прочит на глас на този текст. Самото озвучаване на книжките от учениците даде възможност за подобряване на уменията им за изразително четене. Използваното приложение позволява озвучаването

на страниците да се направи неограничен брой пъти. Чувайки собствения си глас и начина, по който четат текста от страниците, учениците имаха опцията да направят толкова записи, колкото е необходимо, докато се почувстват удовлетворени от крайния резултат.

Фигура 2. Страница от озвучена книжка, създадена от една от участничките в клуба по извънкласно четене

Във всяка една от темите бяха включени и различни средства на информационните и комуникационни технологии, които от, една страна, имат потенциала да подобряват литературните умения на учениците и да ги мотивират за самостоятелна работа и творческа изява, а от друга – да развият дигиталните им компетентности.

Всяка една от включените теми в програмата на клуба предполага реализирането на „краен продукт“ в електронен вариант – онлайн ученически вестник, видео филм, озвучена електронна книжка, учебен ресурс. Споделянето на реализираните от учениците материали в различни социални мрежи и отзвукът от тях допълнително стимулират част от учениците да се включат в дейността, да представят собствени материали, които след това да видят на сайта на класа или на социалните мрежи на училището.

Благодарение на използваните синхронни и асинхронни форми на дистанционно обучение класният ръководител на третокласниците имаше повече възможности да осигури разнообразни дейности и материали, близки до интересите на учениците. Това от своя страна осигури благоприятна среда за подобряване на литературните умения, за стимулиране на самостоятелната работа и творческата изява и за развиване на дигиталните компетентности на участниците в клуба по извънкласно четене.

Основните недостатъци от реализирането на дейностите, включени в програмата на клуба по извънкласно четене, във виртуална учебна среда бяха свързани с необходимостта учителят да отделя повече време за подготовка и структуриране на темите в онлайн формат, за даване на обратна връзка и оценяване на постиженията на учениците. Това поставя въпроса за нуждата от повишаване квалификацията на началните учители за създаване и структуриране на съдържание и дейности в асинхронни платформи, както и за преподаване в синхронна виртуална учебна среда. От друга страна, когато учениците участват дистанционно в такъв тип дейности, от тях се изисква по-голяма самостоятелност, те имат нужда от повече подкрепа от страна на родителите си и по-малко възможности за съвместни дейности и неформално общуване със своите съученици.

В обобщение може да се каже, че комбинацията от асинхронни и синхронни форми на виртуално обучение, включването на електронни учебни ресурси и интерактивни образователни приложения има потенциала не само да пробуди читателския интерес на учениците, но и да съдейства за развиването на техните дигитални компетентности и уменията им за четене с разбиране в дигитална среда.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Бунева, М. (2011). Книга за учителя по извънкласно четене. Ключови компетентности. 4 клас. София: Просвета. [Buneva, M. (2011). Kniga za uchitelya po izvanklasno chetene. Klyuchovi kompetentnosti. 4 klas. Sofia: Prosveta.]
- Георгиева-Тенева, О. (2011). Възможности за компенсирание на гражданския дефицит в литературното образование. Филология, 49 (Г). [Georgieva-Teneva, O. (2011). Vazmozhnosti za kompensirane na grazhdanskia defitsit v literaturnoto obrazovanie. Filologia, 49(G)]
- Герджикова, М. В.-С. (2018). Книга за учителя по български език и литература за 3. клас. София: Булвест - 2000. [Gerdzhikova, M. V.-S. (2018). Kniga za uchitelya po balgarski ezik i literatura za 3. klas. Bulvest - 2000.]
- (2012). Изследване на четивната и математическата готовност на учениците в 6. клас. София: Център за контрол и оценка на качеството на училищното образование и фондация „Заедно в час“. [Izsledvane na chetivnata i matematicheskata gotovnost na uchenitsite v 6 klas. Sofia: Tsentar za kontrol i otsenka na kachestvoto na uchilishtnoto obrazovanie i fondatsia „Zaedno v chas“.]
- Пейчева-Форсайт, Р. (2010). Електронното обучение – теория, практика, аспекти на педагогически дизайн. Списание на Софийския Университет за електронно обучение, 1. [Peicheva-Forsayt, R. (2010). Elektronното obuchenie – teoria, praktika, aspekti na pedagogicheski dizayn. Spisanie na Sofiyskia Universitet za elektronno obuchenie, 1.]

- Държавни образователни изисквания за учебно съдържание по български език и литература. [Darzhavni obrazovatelni iziskvania za uchebno sadarzhanie po Balgarski ezik i literatura.] Измеглено на 4.07.2020 om https://www.mon.bg/upload/2344/nrdb_2_00_uch_sadarjanie_pril1.pdf
- Учебна програма по БЕЛ за III клас. (2018-2019). [Uchebna programa po BEL za III klas. (2018-2019)] Измеглено на 4.07.2020 om https://www.mon.bg/upload/12197/UP_BEL_3kl.pdf
- Can, T. (2009). Learning and Teaching Languages Online: a Constructivist Approach. Novitas-ROYAL, 3(1), 60-74.
- Fosnot, C. (2013). Constructivism: Theory, Perspectives, and Practice, Second Edition. Teachers College Press.
- Franziska Stutz, E. S. (2016). Relations among reading motivation, reading amount, and reading comprehension in the early elementary grades. Learning and Individual Differences, 45, 101-113.
- K. Kreijnsa, P. A. (2003). Identifying the Pitfalls for Social Interaction in Computer-Supported Collaborative Learning Environments: A Review of the Research. Computers in Human Behavior, 19, 335-353.
- Kırmızı, F. S. (2011, June). The relationship between reading comprehension strategies and reading attitudes. Education , 39(3-13), 289-303.
- Milton, J., & Garbi , A. (2000). VIRLAN: Collaborative Foreign Language Learning on the Internet for Primary Age Children: Problems and a Solution. Educational Technology & Society, 3(3), 286-292.
- Pfost, M. D. (2011). Reading competence development of poor readers in a German elementary school sample: an empirical examination of the Matthew effect model. Journal of Research in Reading, 35(4), 411-426.
- Strohmeier, D. M. (2011). Design Characteristics of Virtual Learning Environments: State of Research. Computers & Education, 57, 2505-2516.

За автора:

Вероника Рачева е доктор по „Теория на възпитанието и дидактика“, защитила своята дисертация във Факултета по науки за образованието и изкуствата (ФНОИ) на СУ „Св. Климент Охридски“. Научните ѝ интереси са в областта на прилагането на ИКТ в образованието, разработването на методики за синхронно виртуално преподаване и смесен тип обучение.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8947-2682>

E-mail: vracheva@proznanie.bg

About the Author:

Veronica Racheva holds a PhD in ‘Theory of Education and Didactics’. She defended her doctoral thesis at the Faculty of Educational Studies and the Arts (FESA) at Sofia University “St. Kliment Ohridski”. Her scientific interests lie in the sphere of the application of ICT in education, development of methodologies for synchronous virtual teaching and blended learning.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8947-2682>

E-mail: vracheva@proznanie.bg